

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto. Posamezna številka stane 40 h.

Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: 1. nserat za vsi strani 240 K, na $\frac{1}{2}$ strani 160 K, na $\frac{1}{3}$ strani 80 K, na $\frac{1}{4}$ strani 40 K in na $\frac{1}{16}$ strani 20 K. Družabnikom 10 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 90 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg štef. 3.

Ponatisi iz •Kmetovalca• so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 15. V Ljubljani, 15. avgusta 1918. Letnik XXXV.

Obseg: Oddaja semenskega žita. — Insektoform proti garjam pri konjih. — Kako si priskrbimo boljše in cenejše stroje? — Proč z voluharko! Razruševalec (Ekstirpator). — Trtna plesnoba. — Naprava petiota ali domače pijače. — Vojne zadeve in naredbe. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — **Inserati.** — Blagovno in tržno poročilo. — Družbene vesti.

Oddaja semenskega žita.

C. kr. kmetijska družba oddaja tudi letos **le svojim udom na Kranjskem** nekaj izvorno vzgojenega semenskega žita, in sicer za sedaj pšenice, rži in ozimnega ječmena.

Oddajni pogoji so sledeči:

1.) Vsak sme naročiti le tisto množino, ki jo v resnici potrebuje za lastno posetev.

2.) Županstvo mora potrditi, da prosilec v resnici potrebuje seme le za posetev na lastnem zemljišču.

3.) Vsak prosilec se mora zavezati, da bo oddal Vojnemu žitnemu zavodu enako množino žita lastnega pridelka, kolikor bo prejel izvirnega semenskega žita od kmetijske družbe, v kolikor presega ta množina lastno potrebo. § 11. ministrske naredbe z dne 1. julija 1918, štef. 245., se namreč glasi: Kupec izvirnega semena se mora pismeno zavezati prodajalcu (kmetijski družbi), da bo Vojnemu žitnemu zavodu oddal enako množino semena lastnega pridelka, ki mu je bilo od tega prepuščeno v setev. Od te dolžnosti so izvzeti oni, ki sami ne pridelajo toliko žita, kolikor jim je potreba za lastno prehrano in posetev in katerim je množina prejetega semena v dopolnilo lastne prehranjevalne in posetvene zaloge, kakor jim je določena po zakonu.

4.) **Naročila sprejemajo v prvi vrsti podružnice c. kr. kmetijske družbe**, ki zbirajo naročila v posebnih seznamih, ki jih jim določijo na zahtevo kmetijska družba. Le tam, kjer podružnic ni, ali kjer ne delujejo, naj se priglasijo kdo izmed udov, da zbira naročila skupno za ude svojega okoliša. **Naročila posameznikov kmetijska družba ne more upoštevati.** Sestava naročil po določenih seznamih se izvrši v treh izvodih, od katerih dobi enega Vojni žitni zavod, drugega kmetijska družba in tretjega se vrne podružnici, ko je bil natančno pregledan in določena množina semenskega žita, ki ga dobi vsak naročnik.

5.) **Naročila naj se sestavljajo za vsako občino posebej** tudi tam, kjer spada pod eno podružnico po več občin, da se stem omogoči kontrola Vojnemu žitnemu zavodu pri oddaji žita.

6.) Prijave, ki odgovarjajo gorenjim navodilom, sprejema družba najkeseje

do 30. avgusta t. l.

Na poznejša naročila se bo družba ozirala le tedaj, če bi ji preostajalo kaj semenskega žita, kar pa pri današnjem velikem povpraševanju ni verjetno, da ji bo to mogoče.

7.) Pri oddaji žita se bo kmetijska družba ozirala v prvi vrsti na one kraje, kjer je toča uničila žitni pridelek.

8.) Oddaja semenskega žita ima predvsem namen, preskrbeti naše kmetovalce z dobrimi vrstami žita, da stem' izboljšamo in povečamo domači pridelek. Vsled tega **nujno priporočamo vsakemu kmetovalcu, ki dobi to izvorno semensko blago, da ga tudi v resnici poseje.**

Naroči naj si to izvorno vzgojeno seme le oni, ki hoče menjati svoje domače žito. Za občno preskrbo z žitom kakortudi s semenom ima skrbeti Vojni žitni zavod, ki je nalašč za to ustanovljen in

na katerega se je obračati. Če kmetijska družba priskrbuje svojim članom izvorno semensko blago, stem olajša na eni strani delovanje Vojnega žitnega zavoda, na drugi strani pa nudi udom z oddajo dobrega semena take koristi, ki bi jih ti le od Vojnega žitnega zavoda nikdar ne dosegli, kajti ta se nikakor ne more tako intenzivno baviti s preskrbovanjem prvovrstnega semena, kakor to dela kmetijska družba.

9.) **Cena** za semensko izvorno žito družbi ni še znana, vsled česar zaenkrat ni pošiljati ne denarja in ne vreč. Ko bo cena enkrat določena, se pravočasno objavi v »Kmetovalcu« in pozove naročnike, da nakažejo pripadajoči znesek.

Insektoform proti garjam pri konjih.

V živinozdravniškem osrednjem listu čitamo razpravo živinozdravnika H. G. Kalchschmiedta, ki priporoča „Insektoform“ kot uspešno sredstvo proti garjam pri konjih in navaja mnogo slučajev iz lastne skušnje, kako temeljito in hitro učinkuje to sredstvo proti tej nevarni bolezni. Ker je dandanes povsod tako pomanjkanje zdravil za razne bolezni, da jih ni mogoče zdraviti, četudi bi se hotelo, zato je priporočljivo vsako sredstvo, ki nam je na razpolaganje. Insektoform ima pa še to prednost, da zdravi ž njim lahko vsakdo, ne da bi bilo treba živinozdravnika, ki jih je itak premalo, posebno na deželi. Razentega je ta pripomoček precej poceni in se ga vedno lahko dobi v poljubnih množinah.

Oglejmo si, kaj pripoveduje gori omenjeni živinozdravnik o svojih skušnjah s tem pripomočkom proti konjskim garjam.

V dveh hlevih z desetimi konji so bile celo zimo garje, pri čemer so navidezno ene živali ozdravele, druge zopet obbolele. Dva konja je bilo treba vsled telesnega ošibljenja celo zaklati. Po šestkratnem opranju konj z insektoformom so garje izginile in do danes se niso več pojavile. Konji so si opomogli že med zdravljenjem.

V nekem drugem hlevu je stal zelo močno garjav konj in ob njem še navidezno zdrav konj. Oba konja sta bila šestkrat oprana. Garjav konj je bil že po dveh mesecih popolnoma obraščen z dlako, a pri drugem se garje niso niti prikazale. S konji se je med zdravljenjem delalo neprestano. Navzlic temu se garje niso več ponovile.

Tudi v neki državni žrebčarni s tridesetimi žrebci so nastopile garje. Vsem se je morala ostriči zimska dlaka. Trinajst garjavih žrebet se je izločilo in šestkrat opralo z insektoformom. V dvajsetih dneh so bila vsa žrebeta popolnoma zdrava in po štirih tednih ni bilo spoznati nobenega med njimi, da je imelo kdaj garje. V treh mesecih se iste niso ponovile.

Omenjeni živinozdravnik je vsakega garjavega konja šestkrat opral z insektoformom in niti enkrat se ta bolezen ni povrnila.

Zdravljenje s tem sredstvom je preprosto in nezamudno ter ga brez posebnih težkoč izvrši lahko vsak navaden kmetovalec. Dosedaj se dobiva insektoform v obliki tekočine (štev. 2*), kar pomeni, da ga je treba zmešati z dvakratno množino vode, t. j. pol

litra insektoforma zmešamo z enim litrom vode, katera mešanica poldruga litra zadostuje za enkratno pranje konja.

S tako razredčenim insektoformom se, najbolje s pomočjo navadne gobice, dobro opere celega konja in se to delo ponovi šestkrat zaporedoma vsak tretji dan, ter je po osemnajstih dneh zdravljenje dovršeno. Povdariti je pa treba, da se mora vsak konj oprati s to tekočino, da ne ostane niti majhen del kože nedotaknjene, kajti drugače se lahko ravno tam zaredijo zopet garje. Navadno se razpošilja insektoform v vrčih po 3 1/2 litre, katera množina zadostuje za zdravljenje enega konja. Ako je konj že močno hrastav, rabimo namesto gobice mehko ščetko, pri tem pa je potrebno nekaj več tega zdravila. Najbolje je, če se garjavega konja umije zvečer in pusti čez noč dobro pokritega s kako odejo.

Že po prvem pranju odpadejo kraste in garjava vrhnja kožica in tudi srbenje takoj poneha. Kmalu potem začne nanovo rasti mlada žametasta dlaka.

Ne zadostuje pa, da zdravimo samo konje, ampak moramo temeljito razkužiti tudi hleve, konjsko opravo, odeje in sploh vse, kar je prišlo v dotiko z garjavimi živalimi. Če tega ne storimo ali pa če vsled štedenja vzamemo bolj redko tekočino, kakor je predpisana, potem se ne smemo čuditi, če uspeh ne bo zadovoljiv, ali če se bolezen ne ponovi morda že čez nekaj časa. Tedaj pa ne smemo iskati vzroka v zdravlilu, ampak v malomarnem zdravljenju. Najbolje je, če opravlja to delo lastnik konja sam, ali je vsaj zraven, ko se to vrši, da omeji površnost, ki je žal v navadi pri današnjih poslih.

Na neki pristavi so se pojavile pri štiridesetih kozah, in sicer deloma zelo močno, kozje garje, in to ob času pred okozlenjem. Hlev se je temeljito razkužil in koze dobro oprale z insektoformom. Po treh dneh se je oboje ponovilo in tako delalo šestkrat. Dve kozi, ki ste imeli posebno močno krastavo kožo, se je opralo še trikrat v šestdnevnih presledkih. Med zdravljenjem so prišli kozlički na svet, toda niti enega se niso prijele garje. Po šestih tednih so imele vse koze zopet dlako in v teku treh mesecev se bolezen ni ponovila.

Iz navedenega se da sklepati sledeče:

*) Insektoform izdeluje lekarnar Laznia, Brunn a Geb. pri Mödlingu in prodaja raztopino štev. 2 po K 2-50 za en liter.

1.) Insektoform je izvrstno in zanesljivo sredstvo proti garjam, ki nadkriljuje celo večino pripomočkov iz mirnih časov, ker hitro zdravi, ne dopušča ponovitve bolezni in se da brez nevarnosti rabiti tudi pri konjih, žrebetih in kozah (nekateri trdijo tudi pri ovcah), ki so v zelo slabem stanju.

2.) Med zdravljenjem konji ravno tako lahko delajo kakor navadno. Nekateri kmetovalci trde celo, da se konji že med tem časom popravijo.

3.) Uporaba tega sredstva je preprosta in lahka. Ostrižejo se naj pred zdravljenjem pač tiste živali, ki imajo predolgo dlako, da je mogoče spraviti to zdravilo na kožo.

4.) Na vsak način pa je paziti na to, da se istočasno vrši tudi temeljito razkuževanje hlevov in vseh predmetov, ki so prišli v dotiko z bolnimi živali.

5.) Zdravljenje naj se izvrši pod nadzorstvom, in ga ni prepustiti malo zanesljivim ljudem, ki bi pri tem ravnali preveč površno.

6.) Ker se dobi insektoform razne gostote, na pr. štev. 2, 5, 8, je vedno natančno paziti, da se ga zredči s tisto množino vode, kakor je predpisano za tisto številko.

7.) Insektoform je ceno zdravilo proti garjam.

Ker je pokončevanje garji posebno pri konjih, ki so dandanes tako dragocene in drage živali, zelo važno, bi bilo dobro vedeti, v kolikor so upravičene te velike nade, ki jih stavlja omenjeni živinozdravnik v to sredstvo. Kmetijska družba priporoča torej živinozdravnikom kakortudi lastnikom garjavih konj, da poskusijo to zdravilo in poročajo o uspehih. Pri nabavi insektoforma jim pojde družba na roko s tem, da jim ga bo naročevala, oziroma ga imela v zalogi, ako se oglasi dovolj odjemalcev za to blago.

Kako si priskrbimo boljše in cenejše stroje?

Deluje in piše se dandanes mnogo pri nas o povzdigi živinoreje in o gnojenju; o intenzivnem obdelovanju zemlje, ki je vir in steber vsakemu gospodarstvu, se pa molči. Ravno sedaj je pa postalo aktualno vprašanje o intenzivnem obdelovanju, ki je v večjem obsegu mogoče samo s pravilno uporabo kmetijskih strojev in orodja; važno je pa vsled pomanjkanja delovnih moči, živalskih in človeških. Tu je treba sedaj začeti! Pripraviti se je treba, da nas čas ne prehiti, da bomo na svoji lastni zemlji dosegli take uspehe, kakor jih vidimo na intenzivnih gospodarstvih v drugih deželah.

Pomanjkanje delovnih moči bo od dne do dne večje, treba je skrbeti za nadomestila. Varovati, štediti nam bo treba z oslabiljenimi ljudmi in z živino. Pri-tegnili bomo predvsem prve le k res prvovrstnim delom, katera ne more živina opravljati; istotako bomo živino rabili le pri takih delih, ki jih ni mogoče opravljati s pomočjo vetra, vode, elektrike, bencina in pare. Da se dosedaj ni splošno mnogo rabilo poljedelskih strojev in raznega orodja, je iskati krivdo v tem, da smo imeli pred vojno še razmeroma mnogo delovnih moči ceno na razpolaganje. Drugi vzrok je pa nepoznanje, nevednost v uporabi raznih strojev, s katerimi si prihranimo mnogo časa in truda pri isti ali še boljši kakovosti dela. Kaj pogostoma je pa odvrčalo naše ljudi od kupovanja takih strojev to, da so razne manjvredne tvrdke ponujale in prodajale neporabno

šaro po agentih, ki so kakor povodenj preplavljali naše kraje, in naše gospodarje pri vinu in s sladkim govorjenjem omamili in zapeljali marsikaterega kmetiča, kateri se samo enkrat vsede na lim, in se potem vsled neuspeha rajši telesno uniči s težkim delom, kakor da bi si še enkrat nabavil za intenzivno obdelovanje zemljišč nove porabne stroje in orodje. Kaj mnogokrat so se pa tudi po strokovnih listih priporočali stroji, katerih se ni preje poskušalo, niti se ni pozvedelo, kako so se drugod obnesli.

Vsled pomanjkanja delovnih moči si bo treba nabaviti mnogo novega orodja in strojev. To tvornice tudi vedo in se že pripravljajo, da bodo po sedanjih nemoralnih načelih prodajale slabo blago po visokih cenah. Treba bo posebno v prehodni dobi mnogo previdnosti!

Kako je našega gospodarja obvarovati škode pri nakupu istih? V mnogih kronovinah so že takozvana posvetovalna, posredovalna ali pa presojevalna mesta za poljedelske stroje in orodje, katera gredo posestnikom v vsakem oziru na roko s prav dobrim uspehom. Tudi pri nas bi jih bilo treba; dasiravno so se razne gospodarske in denarne zadruge že pečale s prodajo ali posredovanjem prodaje poljedelskih strojev, se vendar niso povspele do te višine, da bi obvarovali posestnika škode in jim ceneje in hitreje poskrbele orodje. Bila je to zanje nekaki postranski zaslužek, od katerega pa naš kmet ni imel mnogo dobička. Tudi ni bilo pravega strokovnjaka pri imenovanih zavodih in tudi ne sredstev in prilike stroje preskušati. Kakor omenjeno, treba nam je takega posredovalnega ali posvetovalnega mesta za prodajo poljedelskih strojev, in sicer za vsako kronovino enega s podružnicami. Ta bi moral biti v zvezi z glavno kmetijsko korporacijo v deželi. Zaupniki - kmetovalci, ki se zanimajo za strojništvo, bi morali delovati na deželi med ljudstvom, nabirati bi morali naročila in agitirati za imenovano posredovalno mesto. S predavanji po strokovnjakih, potom časopisja, v šolah in v izobraževalnih društvih bi se moralo poučevati in svetovati posestnikom nakupovati vse stroje le potom tega urada. Centrale raznih kronovin bi morale biti v medsebojni zvezi. One nakupujejo in sklepajo kupčije s tvornicami; one vplivajo na kakovost in na cene poljedelskega orodja. Na ta način se zatre v kali vsak izrodek prekupčevanja in se posestnike obvaruje razne škode. Imenovani uradi morajo skrbeti, da imajo vedno večjo zalogo onih strojev in orodja, ki so splošno v rabi, kakortudi vse zraven spadajoče nadomestne dele, na razpolago, in da hitro postrežejo svojim odjemalcem. Večja popravila bi morale prevzemati centrale v lastnih delavnicah. Delovati bi morale na to, da so v posameznih kronovinah porabljeni stroji in orodje enotno sestavljeni in da se pravilno tudi rabijo. Delati jim bo treba skupno z mestji za preskuševanje strojev; v večjih kmetijskih listih naj opozarjajo gospodarje na novosti, jim svetujejo in razjasnijo eno in drugo glede popravil, njih rabe i. t. d. Podpirati in voditi bi morale razne tečaje, v katerih bi se mladeniči urili v rabi raznih strojev. Po končani vojni bi po deželi razdeljevale stroje in orodje, ki je sedaj še v posesti vojaškega erarja.

Da bi pa taka mesta vsestransko zadostila željam in potrebam kmetov, je treba denarja. Od prodanega ali posredovanega orodja bi pobirala malo odškodnino. Z ozirom na bodoči milijonski promet pri kmetijskem strojništvu, bi se ti uradi ugodno razvijali v prosep

našega kmetijstva. Začetni denar bi pa prispevale razne pozneje omenjene strojne zadruga in drugi zavodi, ki bi se nadrobno pečali z razdeljevanjem in prodajo strojev. Treba pa je ljubezni do rodne zemlje, do našega ratarja, dalje strokovnjaškega, praktičnega znanja in mnogo nesebičnosti, katere pa dandanes pri omenjenih firmah ni najti. Druge napake, katerih najdemo pri ustanavljanju novih institucij, so: ustanovitev po nestrokovnjakih in v premajhnem obsegu. Gre se za to, da pritegnejo kmetijske strokovne organizacije ves strojni promet nase, ker le tako smemo upati, da bomo dobili cenejše in boljše stroje, ter tako obvarovali našega kmeta večjih izgub pri nakupu istih.

Je pa mnogo posestnikov, katerim se vsled premajhnega zemljišča, gospodarstva, ne izplača nabava večjih in dragocenejših strojev. Tudi tu se da pomagati po znanem geslu: sloga jači; treba je skupnega, zadružnega dela. V vsaki večji vasi bi morale biti strojne zadruga, ki nakupujejo potrebne stroje in jih izposojajo proti primerni odškodnini svojim članom. Tudi nečlanov se ne bi smelo prezirati, in sicer na ta način, da se jim prepuščajo stroji proti razmeroma višji odškodnini. S tem se jih nehote prisili k vstopu v zadrugo, kar je le v korist vseh kmetovalcev. Večja če je zadruga, več denarja je na razpolaganje, več strojev se da nakupiti. Odškodnino je porabiti za razne režijske stroške, ki bi morali biti kolikor mogoče majhni, kar bi se doseglo s tem, da se nastavlja domače kmečke moči, katere bi brezplačno ali proti majhni odškodnini vršile potrebno delo. Odškodnina je treba porabiti za popravo, amortizacijo in nakup novega orodja. Namesto teh zadrug bi lahko izvrševale ta posel razne že obstoječe zadruga in gospodarske korporacije, ki bi morale seveda le v sporazumu z centralami delovati. Skrbeti bo dalje, da imamo dovolj v strojništvu izvežbanih domačih moči. Vsako ali vsako drugo leto bi se morali vršiti strojni kurzi za naše kmečke mladeniče in gospodarje. V to poklicane so predvsem kmetijske šole, ki bi morale biti obenem pri nas tudi mesta za preskušanje strojev, katere bi jim dale na razpolaganje tvrdke po posredovanju popreje omenjenih central. Letno bi se morale vršiti po raznih primernih krajih konkurenčne razstave orodja in strojev. Stroji sami pa ne pomagajo, ako ni gospodar sam dovolj strokovno izobražen, ako ni dovolj strokovnih šol, ki bi delovale v tem zmislu. Kmetijsko predizobrazbo pa si je treba pridobiti, oziroma ucepiti jo že v ljudskih šolah, ki naj bodo pripravljavnic za nadaljni pouk na kmetijskih šolah. Otresti se je starega izgovora, „moj oče in praočetje so tako delali“, na ta način si bomo istotako zagospodarili naše grunte! To ni našemu kmetu v čast, in se mu le smejejo in ga nevedneža izkoriščajo v vsakem oziru posebno v sedanjem času, ker si v svoji nevednosti ne zna pomagati! Zakaj pa po drugih kronovinah od leta do leta ustanavljajo nove kmetijske šole? Gotovo ne v škodo kmetov, ampak le, ker sami silijo do večje izobrazbe. Merodajni faktorji naj upoštevajo nasvetovane želje in naj ne ostane zopet, kakor mnogo že, le na popirju in pri posvetovanjih, pri katerih je treba navadno s povečalnim steklom iskati strokovnjakov.

Ingalder.

Proč z voluharko!

Ker se je v svrhu zatiranja voluharjev po mojem posredovanju po mnogih krajih vpeljala samostrelnica-

voluharka,*) a se ta vnaprej lahko opusti in uspešno nadomesti z nenevarnim preprostim sredstvom, se čutim dolžnega objaviti sledeče:

G. E. Kolb, c. kr. davčni sluga v Mokronogu je začel z najboljšim uspehom loviti voluharje - male in velike - z navadnimi pastmi za miši in podgane, kakor se sedaj prodajajo po trgovinah: lesena deščica, na kateri se z močno zmetjo napne debela žica, ki udari in drži živalco, ko se dotakne privezane vabe.

Ko sem to izvedel, sem poizkusil — v resnici je to storila moja žena — s podganjo pastjo pred odkritim rovom malega voluharja. V eni uri sta se ujela dva, čez noč tretji, drugi dan pa še dva na enem in istem mestu. Žica je udarila voluharčka vselej po smrčku, ga ubila in držala. Za vabo je bil košček korena.

Ker se je pa g. Kolbu pripetilo, da mu je veliki voluhar past zavlekel ali se pa tudi iz pasti izmuznil, ako ga žica ni udarila čez glavo ali za vrat, ampak le za nogo, je pustil po kleparju podolgem k žici pritrditi, priciniti ozek trak pločevine in jo s pilo kakor žagico narobčati; na spodnjem robu deščice je v eni vrsti nabil po $\frac{1}{2}$ cm narazen koščke drobne žice (žebličke brez glavic), ki mole par mm iznad deščice. Ko se past sproži, drže ti pokonci stoječi žeblički voluharja spodaj, narobčana žica zgoraj in uiti ne more, naj ga prime kamorkoli. Navadno ga pa ubije že udarec sam.

Da morebiti še živi voluhar ne zavleče pasti, kar je pač le redek slučaj, razen če se v malo past za miši ujame veliki voluhar, se skozi prevrtan zadnji konec pasti prevleče žična zanjka in skozi to se potakne v zemljo količek, ki drži past na mestu.

Za vabo se namesto korena ali krompirja z istim ali še boljšim uspehom uporabi košček kruhove skorjice, ki jo ima navzlic sedanjemu pomanjkanju ljubega kruhka vsak hitro pri roki.

Sicer pa ostane svojčas v „Kmetovalcu“ objavljeni spis glede življenja in delovanja voluharja povsem v veljavi, le na mesto samostrelnice stopi podganja past.

Paziti je, da se past nastavlja le pred one rove, ki jih je voluhar s prstjo le zamašil, zabil, ali če je potegnil poprej nastavljen korenček ali kruhovo skorjico v rov. Če je pa prst iz rova vun narahlo nasuta ali narita, kar stori le krt in ne voluhar, tedaj ne nastavljajte pasti koristnemu krtu.

Samoobsebi umevno je, da se pri odpiranju voluharjevega rova, preden se nastavi past, odreže zemlja navpično na način, da se lahko postavi past z vabo tik pred odprti rov, ne da bi sprožena žica udarila ob zemljo nad rovom.

Enostavnejšega sredstva za zatiranje voluharjev, ki so največji živalski škodljivci kmetijstva in posebno sadjarstva, si pač želeli ne moremo. Uporablja ga lahko vsakdo, moški in ženska, starček in otrok.

Sadjarju, vrtnarju pa, ki bo navzlic temu še nadalje tožil o škodi, provzročeni po voluharjih, past pred jezik!

Ker je tedaj za to delo nevarna samostrelnica nepotrebna, proč ž njo in past v roke!

A. Lunaček.

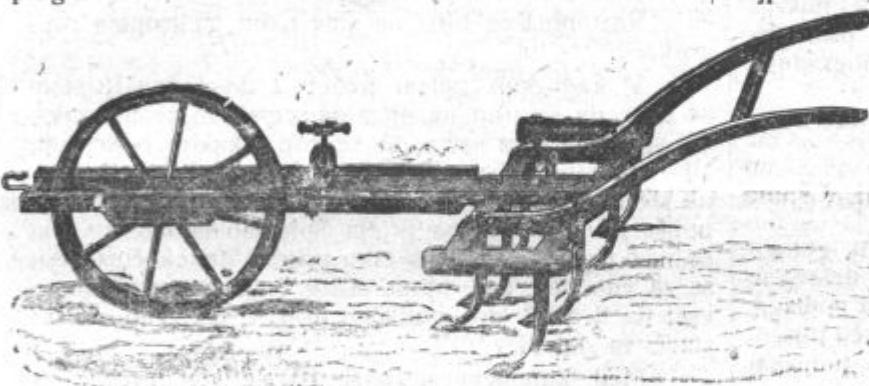
*) Glej Gospodarsko navodilo štev. 19. „Voluhar, kako živi ter s čim in kako se zatira“.

Razruševalec (Ekstirpator).

Dobili smo vprašanje od kmeta, kateremu je pravil ruski delavec, kaj je pravzaprav ekstirpator, ki ga Rusi imenujejo „arapaka“, s katerim se baja uničuje pirnica in drugi plevel. Ta stroj je pri nas še malo znan, v naprednem kmetijstvu se ga pa zelo rabi. Slovensko imenujemo to orodje za obdelovanje zemlje *razruševalec*.

To orodje obstoji iz tri- ali četverokotnega lesenega ali železnega ogrodja, v katerem je pritrjenih 5 do 11 železnih lemežev, ki imajo lahko razne oblike. Navadno imajo podobo enakokrakega trikotnika ali so pa slični dletu. Zadnji so posebno pripravni za težko zemljo. Lemeži so vstavljeni v dveh ali več vrstah tako, da rijejo lemeži ene vrste med onimi druge, vsled česar ne ostaja neobdelanega nič sveta. Na ogrodju je pritrjen gredelj in z dvemi ročicami kakor pri plugu. Moderni razruševalci s tremi kolesi pa nimajo nikakih ročic. Za vprežno pripravo rabimo plužnjo. Nekatero vrsto imajo spredaj po dve kolesi, druge zopet le po eno, kakor vidimo na tukajšnjih slikah. Čisto nove oblike pa po tri: eno malo spredaj, dve večji odzadaj.

Lehko se tudi razruševalec pritrdi na gredelj pluga, kakor je to navada pri Sackovih univerzalnih plugih.

Podoba 3.

Razruševalca rabimo za krepko rahljanje zemlje in posebno za razruševanje brazd, ne da bi pri tem obračali zemljo. Primerno je to orodje tudi za podoravanje semena in umetnih gnojil ter za izruvanje in uničevanje plevela. Ker je ž njim delo lahko, moremo v enem dnevu prerahljati celo do 2 ha zemlje. Če hočemo zrahljati posebno težko zemljo, potem dosežemo to v popolni meri, če gremo še drugič ž njim povprek njive, pri čemer pa postavimo lemeže malo globokeje v zemljo.

Za plitko oranje pri obračanju strnišč in prahe, ledine in deteljišč nam razruševalec kaj dobro služi. Posebno dober je za izruvanje plevela, zlasti pirnice, ker ga porije iz zemlje s koreninami vred in ga spravlja na površje. Z nobenim drugim orodjem ne moremo doseči takih uspehov kakor ravno z razruševalcem in žeteli bi bilo, da se to orodje udomači tudi pri nas, ker si ž njim prihranimo mnogo dela in truda in očistimo zemljo nepotrebne in škodljivega plevela.

Razruševalec nam posebno dobro koristi spomladi, če hočemo zemljo, ki smo jo jeseni preorali, zopet zrahljati, ker se je čez zimo vsled dežja in snega preveč sprijela in strdila. Pri tem zemljo zrahljamo, ne da bi jo zopet obračali in spravljali podorani gnoj

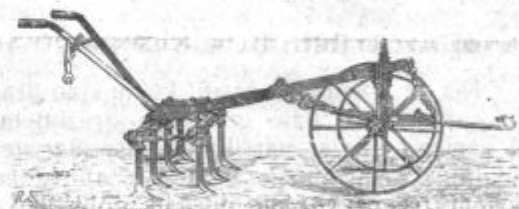
na dan. V tako obdelani zemlji se zimska vlaga ohrani več časa in se nam ni treba bati suše. Zrahljana zemlja namreč drži vlago delj časa v sebi nego trda ali stepšana in v nji se rastline mnogo boljše razvijajo, ker imajo dovolj vlage in zraka.

Delo z razruševalcem gre mnogo lažje izpod rok, ker zadostuje za to orodje tudi šibkejša živina, saj gredo lemeži le plitko v zemljo.

Podoba 3. nam kaže razruševalca starejše oblike z lesenim ogrodjem in ročicami, z dvemi vrstami lemežev in enim kolesom spredaj. Takih dandanes tvornice ne izdelujejo več in tudi niso priporočljivi, ker so preveč neokretni. Prinašamo to sliko le, da se vidi kako je ta stroj prvotno izgledal. Na podobi 4. je razruševalec modernejše oblike, kakor jih izdeluje Sackova tvornica. Ta ima spredaj dvoje enako velikih koles in ima celo ogrodje železno z ročicami vred.

Najnovejše oblike so pa oni, istotako popolnoma železni razruševalci, ki imajo spredaj po eno majhno kolo in dvoje odzadaj. Zadnja kolesa pa nam služijo le pri prevoznosti teh strojev po cestah in poteh. Na njivi se dvignejo kvišku s primernim dvigalom, in sicer tako visoko, kakor globoko hočemo, da nam razruševalec rahlja. Oklep je trokoten in na njem so pritrjeni lemeži v več vrstah. Ročic ta vrsta nima, ker deluje razruševalec samostojno, kakor ga položimo. Ti so najprimernejši in najlažji za delo. Take vrste razruševalec je stal pred vojno približno sto kron. Sedaj mu bo seveda cena precej višja.

Tam, kjer je zemlja rahla in plitka, je delo s tem orodjem posebno toplo

Podoba 4.

priporočati, kajti stem se ne prihrani samo na delu in se šteti na živinski sili, ampak se delo izvrši mnogo hitreje nego s plugom in zemlja je mnogo bolje zrahljana. Toda tudi v težki zemlji je razruševalec na mestu, ker nam omogoči dobro zrahljati zemljo in razbiti neprijetne kepe. Vsled tega je našim kmetovalcem priporočati naj si posamezno ali skupno nabavijo tak stroj, ki jim bo prinesel mnogo koristi.

Trtna plesnoba.

Komaj je začela napadati grozdje peronospora (palež), ki je zlasti pri bolj pozno cvetočih trtah uničila mnogo jagod na tak način, da so se posušile in odpadle, se je prikazala na še zdravih jagodah *trtna plesnoba ali oidij*.

Gliva (*Oidium Tuckeri*), ki povzroča trtno plesnobo, škoduje zlasti grozdju. Jagode postanejo najprej pepelnato sive, pozneje razpokajo ter se posuše. Rjave, plavkaste ali črne, kakor pri peronospori (paležu), ne postanejo pri oidiju jagode nikoli. Jagode, napadene po plesnobi pa tudi ne odpadejo kakor pri perono-

spori, temveč obvisi na pecljih, *razpokajo* in potem se šele posuše.

Plesnoba napada grozdje zlasti v hudi vročini; kjer je bolj vroče, tam napade grozd najpreje in hujše. To vidimo na pr. ob zidu ali pa ob škarpah itd.

Najboljše sredstvo proti nji je fino zmleto, čisto žveplo, ki nam ga v vojnem času zelo primanjkuje. Seči moramo torej po nadomestilih in tu nam je v prvi vrsti na razpolago *kalijev hipermanganat*. Te črnkaste soli porabimo na *hl* (100 l) vode 150 do 200 g (15 do 20 dg).

Sol raztopimo v enem ali dveh škafih čiste vode, v ostali vodi pa razmešamo 2 do 3 kg mastnega, ugašenega apna. Nato vlijemo hipermanganovo raztopino v apnen belež, premešamo vse skupaj in gremo škropit. Grozdje je treba s to tekočino poškopiti prav temeljito, tako da je ž njo vsak grozd ves oblit.

Po preteku enega tedna poškopimo grozdje vnovič. Hipermanganat učinkuje kratko in hitro. Zato si pripravimo naenkrat le toliko tekočine, kolikor je moremo v enem dnevu porabiti.

Škropiti moramo pričeti, kakor hitro zapazimo prve plesnive jagode v vinogradu, kajti če je grozd že hudo plesniv, se ga ne da več rešiti, posebno že zaradi tega ne, ker se ga tekočina ne prime.

Če je grozdje dobro poškopljeno, se pokrije vsaka jagoda s tenko skorjico, pod katero plesnoba izgine. Pri pravilnem delu so mnogi vinogradniki imeli s tem sredstvom prav lepe uspehe.

B. Skalický.

Naprava petiota ali domače pijače.

Ker je v sedanjih časih, ko je vino drago, gotovo zelo potratno, če daje gospodar družini in delavcem piti samega vina, si marsikateri gospodar stem pomaga, da kupuje razne praške in dela iz njih domačo pijačo. Pri tem pa ne ve, kaj pije, in dobi lahko tudi kaj zdravju neprikladnega.

Po novem vinskem zakonu je prepovedano prodajati tvarine, ki so namenjene za pripravljanje vinu podobnih pijač. Stem, da vinogradnik take snovi naroča ali kupuje, se izpostavlja tudi nevarnosti, da bo imel zaradi tega neprijetnosti, seveda še bolj trgovec, ki jih prodaja.

Naprava pijače iz tropin, vode, sladkorja in drož za domačo porabo je pa po vinskem zakonu vinogradnikom dovoljena, ne da bi bilo treba koga prositi za dovoljenje. Prodajati tako pijačo, tudi pod imenom petiota ali domače pijače, je pa strogo prepovedano.

Domača pijača, napravljena iz zgoraj omenjenih tvarin, je dobra in zdrava, žejo pa ugasi delavcem bolj kakor samo vino.

Zato naj nihče ne kupuje dragih praškov, ko ne ve, kakšen strup je v njih, ampak naj si za svoje posle in delavce napravi v trgovini zdrave in dobre domače pijače za vse leto po naslednjem načinu:

Rebljane (odpepljane) tropine zdravega (ne gnilega) grozdja, najbolje pa od vina, ki je napravljeno po novem načinu (brez kipenja na tropu), se samo malo stisnejo (ali pa prav nič), in potem se na nje v kad nalije vode. Čim manj vode se vzame, tem boljša

bo pijača. Največ naj se je vzame toliko, kolikor se je stočilo od dotičnih tropin mošta.

Ko se kad nalije do približno štirih petin, se vzame iz nje nekaj vode, in ta se na ognju skuha, da začne vreti.

Med tem časom si odvagamo sladkor, in sicer vzamemo za vsak hektoliter (100 l) vode, ki smo jo nalili na tropine, 8 do 12 ali še več kg sladkorja. Navadno zadostuje 10 do 12 kg; kdor pa hoče dobiti močnejšo pijačo, ta naj vzame več (do 14 kg).

Sladkor je treba na drobne kose stolči v kako žebričo, da se hitreje stopi. Ko zavre voda, ki smo jo vzeli od tropin, poparimo z njo sladkor in toliko časa mešamo, da se sladkor stopi.

Na 1 kg sladkorja je treba vzeti vsaj $\frac{1}{2}$ do 1 l vode.

Stem, da smo ga poparili s tropinsko vodo, se je sladkor ne samo stopil, temveč tudi obenem večinoma invertiral, to se pravi, pesni sladkor se je izpremenil v grozdni sladkor, ki laže in hitreje pokipi.

Ko se je raztopina sladkorja nekoliko ohladila, jo vlijemo v kad in tam z vodo in s tropinami dobro premešamo.

Pri tem gledamo, da se tekočina preveč ne segreje, to je, da ima pravilno kipelno toplino 12 do 14° R.

Raztopina se torej ne sme naliti na tropine pregoraka.

V kadi kipi potem petiot 3 do 4 dni. Pri tem se pazi, da se trop na njem ne segreje in se ne scika. To se zgodi na ta način, da se trop s kakim pokrovom ali z deskami, ki se podpro, potlači noter v kad, tako da stoji vedno pod tekočino in ne more na vrh. Najboljše je iz obeljenega protja spleteno jalovo dno, ki se nad tropinami v kadi tako pritrdi, da tekočina stoji še za eno ped nad njimi. Kdor tega ne stori, mora vsaj na 2 do 3 ure potlačiti trop v tekočino, da se zmóči in ohladi.

Med kipenjem se pazi, da se klet preveč ne ohladi, zlasti pa ne naglo, ker bi se sicer kipenje ustavilo. Kad, ki petiot v njej kipi, se potem še pokrije, da kaj nesnažnega noter ne pade.

(Konec sledi.)

VOJNE ZADEVE in NAREDBE.

Nikakih nadomestil za poginule vojaške konje.

Vojno ministrstvo je odredilo, da se odslej naprej za izločene vojaške konje, ki jih kdo kupi po 1. avgustu t. l. na dražbi in mu potem poginejo, načeloma *ne bo dajalo* nikakih nadomestilnih konj, kakor je to bilo doslej v navadi.

Oni, ki so upravičeni zahtevati nadomestila za poginule konje, kateri so bili licitacijskim potom kupljeni pred 1. avgustom t. l., jih bodo seveda prejeli. *

VPRAŠANJA in ODGOVORI.

Na van kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrstijo med „Vprašanja in

odgovore", na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinote na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčeve ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na poznejše došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pisмено, če je pisnu priložena 1 K v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vaebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh, včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 112. V moji hiši se nahaja vse polno mravelj. Posebno veliko jih je v eni sobi. **Kako se odstrani mravlje iz hiše?** (A. K. v M.)

Odgovor: Edino zanesljivo sredstvo zatreti mravlje v hiši je, da se poišče mravljišče, ga uniči in potem ukrene vse potrebno, da se mravlje ne morejo kje v hiši naseliti. Včasih je celo potrebno, da se dvignejo tla in uniči tam nahajajoče se mravlje. Posamezne mravlje, ki lezejo po hiši, se polovijo in umorijo. V to svrhu se nastavi s sladkorno vodo namočeno gobo ali votlo kost, ki se ji dene v votlino kaj slakega, in ko se zbere na taki vabi veliko mravelj, se vse skupaj vrže v vrelo vodo, kjer mravlje poginejo. Mravljišča se uničijo s polivanjem z vrelim lugom ali pa s kako drugo jedko tekočino. Posebno uspešno sredstvo je petrolej, s katerim polivamo mravljišča in tudi poti, po katerih mravlje lezejo v hišo. Dober pripomoček je tudi ta, da nastavimo na mravljinčnih potih na pr. vodo, v kateri smo raztopili nekaj medu ali sladkorja ter v njej razpustili nekaj droži (germa ali kvasa). Nadaljni pripomoček je tudi zmes moke, fino zdrobljenega sladkorja in neugašenega apna, kar se vse skupaj nastavi v suhi obliki. Dobro sredstvo je tudi tekočina, ki si jo napravimo iz 50 gramov medu, 10 gramov pepelike in 100 gramov vode. V vsa ta sredstva se mravlje ulovijo in deloma poginejo, deloma jih pa mi potem lažje pokončamo. Najboljše sredstvo pa ostane vedno uničevanje mravljišč in preprečevanje dohoda v hiše.

Vprašanje 113. Imam mejaša-soseda, ki je nasadil tik ob moji meji smrečice, kojih veje štrle čez moj travnik. Gotovo je, da mi bodo te smreke, ko dorasejo, obsenčevale travnik in mi delale škodo na njem. Mejaš je znan kot prepirljiva oseba in kot prestavljač mejnikov drugim v kvar. **Ali sme mejaš saditi gozdno drevje tik ob meji?** (R. H. v L.)

Odgovor: Vsak lastnik ima pravico na svojem svetu delati kar hoče, sme torej tudi saditi drevje ob meji, le da je to na njegovem zemljišču. Proti temu ne morete nastopati. Pač pa so veje in korenike, ki rasejo na Vaš svet, po zakonu Vaša last, in smete žnjimi razpolagati, kakor Vam drago. Vi imate torej pravico posekati veje, ik segajo čez Vaš svet, t. j. v ozračje Vašega travnika in porezati korenike, ki rasejo v Vašo zemljo. Ker se pa v takih slučajih kaj radi vnamejo prepiri z raznimi neprijetnimi posledicami, zato je najbolje, da preje soseda mirnim potom opozorite na svojo pravico in na škodo, ki Vam nastane vsled njegovega početja in ga prosite, da smrečice odstrani od meje. Če bi tega ne hotel storiti, potem ne morete zaenkrat ničesar ukreniti. Ko pa enkrat smreke dorasejo in Vam začnejo delati v resnici škodo, potem šele se lahko poslužite svoje pravice in odstranite veje, ki rasejo čez Vaš svet, ako lastnik istih tega sam ne bo hotel storiti. Dasi so posekane veje Vaša last, vendar jih tedaj dajte sosedu na razpolaganje, da se stem ubranite morebitnemu prepiru.

Vprašanje 114. Imam vinograd pri hiši, ki je bil l. 1890. in 1891. zasajen z 2000 trtami. Trtam sem gnojil vsako četrto leto. Odkopal sem zemljo okrog trte do korenin in jamo napolnil s hlevskim gnojem, ki sem ga zasul z izkopano zemljo. Skrbno sem vinograd okopaval ter škropil in trte so dobro rasle in rodile; lani so se pa začele sušiti. Letos zopet. Trte so že ozelenele in na to usahnile. Ena tretjina vinograda je že uničena. Kaj je temu vzrok? **Kako se prepreči usihanje trt?** (M. P. v G.)

Odgovor: Da so se pričele trte sušiti, je gotovo kriva kaka poškodba na trtah. Ta je skoraj gotovo na deblu ali na koreninah. Na deblu nastane poškodba najrajši po mrazu, zlasti v nizkih legah, kakor so v Vaši okolici. Posebno hudi pozni mraz, kakršen je bil n. pr. ravno letos o Veliki noči, k temu zelo pripomore. V tkanini (vezivu) pod trtnim lubjem se pretaka spomladi sok, ki zmrzne in s tem vezivo (zlasti ličje itd.) pretrga. Trta dobi na takih mestih, osobito v bližini cepljenega mesta, gubi podobne izrastke in kmalu potem pogine. Takim trtam pravimo, da so *rapaste* ali gobave; rapavost povzroča skoraj vedno mraz. Drugi vzrok, zakaj trte ginevajo, je lahko v gnojenju. Vi pravite, da ste trte odkopali okrog debla do korenin in ste nasuli v jamo gnoja. Ta način gnojitve ni pravilen, kajti trto, ravnotako kot drevje, ne gre gnojiti pri deblu, temveč tam, kjer ima fine nitkine korenine, s katerimi edino srka hrano; te so pa pri tako starih trtah sredi vrst, ne pa pri deblu. Tako gnojenje torej ne samo da ne koristi mnogo, pač pa lahko kar naravnost škoduje. Če se namreč dotika svež gnoj koreninskega debla ali pa debelih stranskih ali vznožnih trtnih korenin, preide kaj lahko gniloba od gnoja na trtne korenine in če te odgnijejo, mora seveda trta poginiti. Še slabši kot dober, pregnit gnoj učinkuje v tem oziru slab, slamnat ali pa suh gnoj. Tak je navadno plesniv, in če ga spravimo v bližino korenin, posebno pa bolj globoko, celo še v težki zemlji, da ne more zrak do njega, se plesnoba razvije in napade korenine. V tem slučaju uniči koreninska plesnoba trte popolnoma tekom malo let. Ako ni torej videti gobovih izrastkov na nadzemljskem trtnem deblu, odkopajte trto in oglejte si korenine trt. Ako so napadene po koreninski plesnobi, izgledajo sive in *smrdijo po plesnobi*, ako so pa gnile, se kar mažejo med prsti. Koreninska plesnoba se navadno širi tako kot trtna uš od enega mesta naprej. Čim dlje od tega mesta, tem lepše so trte. Omejiti se jo da, ako se ob robu dobrih, še zdravih trt izkoplje okoli-inokoli vsaj pol metra širok in tričetr metra globok jarek. S tem se prepreči, da se plesen ne more po zemlji naprej razširjevati. Jarek mora ostati vsaj eno ali dve leti odprt. Medtem je treba vse obolele ali poginule trte s koreninami vred izkopati in sežgati. Prazen prostor se pa ne sme takoj zasaditi s trtami, temveč mora dve do tri leta počivati, da se plesnoba v zemlji zatne. V taki zemlji je najbolje saditi okopavine (n. pr. krompir), pri katerih se zemljo rahlja in zrači, pri čemer plesnoba hitreje izgine. Po preteku tega časa se jeseni zemlja prerigola, vsi ostanki se skrbno izberejo in sežgo in spomladi nato se prostor zasadi z novimi trtami. Ako razkužimo zemljo z žveplenim vodikom, sadimo lahko trte veliko preje v tako zemljo. Tako postopajo ob Renu, kjer dosežejo v po trtah utrujeni zemlji naravnost neverjetne uspehe. Sedaj pa, med vojno, se najbrže žveplenega vodika sploh ne dobi, ali pa bi bilo tako postopanje zelo drago. Zato je mogoče doseči dober uspeh le po prvopisanem načinu. Ako mi bo čas dopuščal, si o priliki ogledam Vaš vinograd, sicer mi pa sporočite, ali ste našli na deblu ali na koreninah opisane poškodbe.

Vinarski nadzornik B. Skalický.

Vprašanje 115. Kupil sem dva meseca starega prasička za rejo. Držim ga v zračnem svinjaku. Par tednov sem je začel kašljati in ta kašelj traja dalje. **Kako zdravim kašelj pri prasičkih?** (I. P. v D.)

Odgovor: Kašelj pri prasičkih nastane vsled prehlajenja ali pa vsled vdihavanja prahu; mnogokrat pa tudi vsled zauživanja tohle, plesnjive krme. Največkrat pa je vzrok temu prehlajenje, ki si ga žival pridobi premnogokrat v betoniranih svinjaki. Najpreje je treba odpraviti prepah iz svinjaka in pustiti zraku le na enem mestu prost vhod. Krma naj bo vedno zdrava in sveža, hlev suh in snažen in tam, kjer naj ima žival ležišče, se napravi lesen pod, da leži prasič na toplem, kajti ravno betonasta tla, ki so vedno mrzla, so največkrat vzrok prehlajenju. Za zdravljenje kašlja se priporoča mešanico, ki jo sestavimo iz drobno zmletega velikega korena, (omanov koren, Alant), janeža in žveplene prahu po enakih delih. Te mešanice potrosimo po eno žličico zjutraj, popoldne in zvečer na krmo. Razentega pokladamo prasiču bolj vodeno krmo in ga spuščamo na prosto, da se ogreje. Vedno pa moramo držati svinjake v takem stanu, da ne pride žival do prepaha in da ima lesen pod za ležišče. To vedno obvaruje živali pred prehlajenjem.

Vprašanje 116. Več posestnikov in kočarjev rabimo lasten most, ki ga je treba večkrat popravljati. Za popravo ne dam sicer delavcev, ker jih nimam, povrnem pa stroške v denarju. Mislim, če bi ne prispeval k popravili, izgubim pravico do porabe mostu. **Koliko sem dolžan prispevati k popravili mostu?** Ali se to določi po obsevnosti posestva, po davkih ali po uporabi? Kaj je najpravičnejše? (F. K. v T.)

Odgovor. Vzdrževanje mostov gospodarskih potov spada pod zakon z dne 21. februarja 1912, veljaven za vojvodino Kranjsko, ki določuje gradnjo in vzdrževanje javnih neerarskih cest in potov. Po § 7. tega zakona je ravnati z mostovi enako kakor z deli one ceste, na kateri se nahajajo. Za vzdrževanje takih mostov je merodajen § 20., ki določuje, da stroške za vzdrževanje istih nosijo v prvi vrsti oni, katerim so zlasti za uporabo namenjeni. O tem, kdo da je dolžan napravljati in vzdrževati taka pota in kako in koliko naj prispeva k stroškom, odloča občinski odbor in prizivnim potom deželni odbor, pri čemer naj se zmiselno uporablja določilo zadnjega odstavka § 19. Nadaljna porazdelitev prispevkov, ki jih ima dajati kak kraj, se mora izvršiti praviloma z ozirom na določila občinskega reda z dokladami k dokladnim neposrednim davkom, ki so predpisani od v tistem kraju se nahajajočih zemljišč, poslopij in obrtnih podjetij. Za porazdelitev naravnih del je zmiselno uporabljati določila občinskega reda. Pri tem je pa tudi odločilno, kako se je dotični most popravljajl dosedaj. Kdor sam ne da delavcev za to popravo, mora pač primeroma prispevati v denarju. Pravice do uporabe mostu ne morete izgubiti, ker je to najbrže javna gospodarska pot, pač pa Vas lahko občina prisili, da tudi nadalje kakor dosedaj prispevate k vzdrževanju istega.

Vprašanje 117. **Kako in kje je treba umetni gnoj shraniti, da se ne pokvari?** (F. M. v Sv. Št.)

Odgovor: Umetnih gnojil imamo več vrst različne sestave in oblike, ki so vsled tega različno občutljiva proti vnanjemu vplivu zraka in vlage. Nekatere vrste dobivamo v obliki soli in te so bolj občutljive proti vlagi. Druge so bolj podobne prahu in se razkrajajo na zraku ter izgube na vrednosti. Nekatera so jedka in uničijo lahko vreče in

posode, v katerih jih hranimo. V glavnem pa velja načelo za vsa umetna gnojila, da se jih pri daljšem hranjenju mora čuvati pred vlago, vročino, oziroma tudi pred zrakom. Vlažni prostori učinkujejo slabo na večino umetnih gnojil, ker se ta navzamejo vode, se deloma razkrojijo, oziroma razpadejo ali se pa sprimejo v kepe, da jih je potem težko trositi. Vročina deluje večkrat razkrajajoče na gnojila, vsled česar jih najbolje hranimo na hladnem prostoru, ki pa ne sme biti vlažen. Mnogo umetnih gnojil ne smemo pustiti preveč časa v vrečah, ker s svojo jedkostjo razjedo tkanino in potem vreče razpadejo. Taka umetna gnojila so: čilski solitar, amonijev sulfat, kalijeva sol in superfosfat, ki jih je najbolje iztresti iz vreč in jih pokriti z deskami. Če kajnit dolgo časa leži na mestu, se rad sprime v večje kepe in takega ne moremo rabiti. Pred trosenjem ga moramo zdrobiti. Pred vojno se je temu nedostatku pomagalo na ta način, da se mu je primešalo 2 1/2 % šote, kar se je napravilo že v tvornicah. Dandanes pa tvornice tega ne delajo več. Kalijeva sol se ne sprijema tako lahko v kepe kakor kajnit, pač pa se navzame preveč vlage iz zraka in »se moči«. Apneni dušik je zelo občutljiv proti zraku, vsled česar ga pošiljajo v pločevinastih posodah, ki so dobro zacinjene. Na zraku se razkroji in izgubi na dušiku in s tem tudi na vrednosti. Tomasova žlindra in kostna moka se najlažje in najdaljše ohranita porabne in se jih sme imeti tudi v vrečah. V splošnem pa veljaj načelo, hraniti vsa umetna gnojila v suhih, po možnosti hladnih prostorih.

KMETIJSKE NOVICE.

Ravnalne cene za vino. Dne 25. julija t. l. je na Dunaju zboroval osrednji odbor avstrijskega državnega vinarkega društva. Dogovorno z osrednjo zvezo kmetijskih zadrug avstrijskih so prisostovali temu zborovanju tudi zastopniki kmetijskih in kletarskih zadrug vseh avstrijskih vinorodnih kronovin. Predmet zborovanja so bile ravnalne cene za vino, ter se je pri tem obravnavalo vse pogoje pridelovanja, trgovine in konsuma, nakar se je soglasno sprejela sledeča resolucija: »Visoka c. kr. vlada se naproša, da razveljavi obstoječe ravnalne cene za vino in da dovoli popolnoma prost promet z vinom v Avstriji—tudi v vojnem ozemlju—, kakor je to uveljavljeno že na Ogrskem in v Nemčiji.«

Usnje za podplate za čreslo. C. kr. vojno ministvo je dovolilo avstrijskim proizvajalcem smrekovega lubja (čres'a) za vsak vagon tega blaga po 3 kg usnja za podplate, ki ga mora izročiti centrali za kožo in usnje, akcijska družba na Dunaju, II, Aspernbrückengasse 4/6. Vsak, kdor prideluje in odda smrekovo lubje, sme od te centrale zahtevati dotično množino usnja, če se izkaže, da je že odposlal vagon tega lubja. Ker se posebno na Gorenjskem in Notranjskem prideluje precejšnjo množino smrekovega lubja, ki ga je itak treba oddati centrali, opozarjamo pridelovalce istega, da se zavzamejo za to ugodnost in pravočasno zahtevajo usnje, ki jim pritiče.

DRUŽBENE VESTI.

* **Modra galica.** V zadnjem trenutku se je družbi posrečilo dobiti še nekaj modre galice, ki jo odda v tiste okraje, kjer peronospora močno napada trte in kjer so bili vinogradi poškodovani po toči. Le res potrebni vinogradniki se naj hitro priglase in jo dobe v malih količinah.

(Nadaljevanje družbenih vesti v inseratnem delu.)

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto. Posamezna številka stane 40 h. Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: inserat na vsi strani 240 K, na 1/2 strani 160 K, na 1/3 strani 80 K, na 1/4 strani 40 K in na 1/12 strani 20 K. Družabnikom 10 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 90 h.

Urejuje inž. Radò Lah, založba c. kr. kmet. družbe, tisk J. Blasnika nasl. Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg št. 3.

Ponatisi iz •Kmetovaleca• so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 15. V Ljubljani, 15. avgusta 1918. Letnik XXXV.

Blagovno poročilo.

Ljubljana, 15. 8. 1918. — Prevzemne cene znašajo za 100 kg pšenice ali pire po 55 K, rži po 55 K, ječmena po 50 K, ovsa po 50 K, koruze po 50 K, prosa po 50 K, ajde po 100 K, graha po 120 K, fižola po 100 K, leče po 150 K, bobna po 90 K, grašice po 50–70 K, zadnjega žita po 50 K, oruženih koruznih storžev po 15 K franko mesto prevzema. Za pšenico, piro, rž in ječmen pa je pri 100 kg dovoljen pribitek pri oddaji do 15. julija t. l. po 25 K, od 16. do 31. julija po 20 K, v avgustu po 15 K, v septembru po 10 K, od 1. oktobra do 20. decembra pa po 5 K. — Mak K 150.—, Ogrščica K 100.—, Repišč K 97.—, Suhe česplje, sto kg, Drž. zak. 290. z dne 6. sept. 1916: a) do 105 kom. K 104.—, b) 106 do 130 kom. K 100.—, c) nad 130 kom kg. K 95.—, d) merkant. blago K 65.—, Povidi K 120.—, Držav. zak. 159 z dne 10. aprila 1917: Sladne kali K 22.—, Pivovarniške tropine, posušene K 26.—, Tropine solnolnih rož, oluplj. pečk K 25.—, neoluplj. K 17.—, Tropine bučnih pečk oluplj. K 30.—, neoluplj. K 20.—, Lanene tropine K 25.—, Konopne tropine K 19.—, Tropine repnice K 18.—, Makove tropine K 24.—, Krompirjevi izlužki posušeni K 19.—, sto kil, kolodvor obratovališča, brez vreč, vsteviti stroške nakladanja. — Krompir pri prostovoljni oddaji do 17. julija 100 K, do 29. julija 84 K, do 10. avgusta 68 K, do 22. avgusta 52 K, do 3. septembra 36 K, od 4. septembra do 1. marca 1919 po 20 K, od 1. marca dalje pa po 22 K. — Seno 25 K, škupa (ržena stama) 14 K, stama od žita, graha, in grašice 12 K, fižolova, bobova, lečina, makova, repična in koruzna stama po 7 K za 100 kg. jajca. V ozemlju Ljubljane velja kos pri pridelovalcu 28, v trgovini pa 32 vinarjev, v vseh drugih delih dežele velja jajce pri pridelovalcu 20, v trgovini pa 24 vinarjev, glej ukaz c. kr. dež. predsednika z dne 7. nov. 1916 št. 34.201. — Cene za moko. Od 12. avgusta 1918 naprej veljajo sledeče cene za 100 kg: fina moka (0) 250 K, moka za kuhno 150 K, pšenični zdrob 150 K, krušna moka 100 K, ržena moka 100 K, ječmenova moka 100 K, koruzna 100 K, ovsena 100 K, ajdova 150 K, ječprenj 150 K, ovseni izdelki vseh vrst 150 K, kaša 150 K. — Otrrobi: pšenični, rženi, ječmenovi in koruzni 20 K, odpadki od ječmena 35 K, ovseni šrot (odpadki) 40 K, proseni odpadki 35 K, ajdove pleva 20 K. Po teh cenah bo „Zavod za promet z žitom ob času vojne v Ljubljani“ odajal moko aprovizacijam in sicer franko na vse postaje. Cene, po katerih bodo prodajale aprovizacije, bo določila deželna vlada.

Žita in moke posreduje običnam Zavod za promet z žitom ob času vojne, podružnica v Ljubljani. Gori označene prevzemne in najvišje cene objavljene so čisto neobvezno glede pravilnosti. Za semensko blago določene so primerno višje cene.

Do c. kr. kmetijske družbe obrniti se je le glede tistih kmetijskih potrebščin, katerih cene so objavljene v družbenih vesteh „Kmetovaleca“.

Tržna poročila.

Cene za klavno goved. (Ukaz dež. preds. z dne 10. 3. 1917., št. 8835. in brz. kmet. min. dež. vladi z dne 20. III. 18. št. 15515) — Za 1 kg žive teže veljajo naslednje najvišje cene in sicer: za voli I. kakovosti po K 450, II. kakovosti po 4 K, III. kakovosti po K 350; za krave I. kakovosti po K 410, II. kakovosti po K 370, III. kakovosti po K 330; za telice in bike I. kakovosti po K 430, II. kakovosti po K 4.—, III. kakovosti po K 340, za koščeno živino po K 280. Za kalo se sme odbiti do 5% od žive teže v kolikor je živina nakrmljena ali napojena. (Glej lanski „Kmetovalec“ stran 47, 52, in 81.)

Najvišje cene za prasice. (Min. naredba z dne 6. 7. 1916, drž. zak. št. 211.) — Za 1 kg žive teže veljajo najvišje cene in sicer za pitane prasice, ako pridejo res v zakol (iz hleva) po K 550, za debele prasice za nadaljnjo pitanje, ki so od 60–90 kg teži po 6 K, za mesnate prasice nad 40 kg žive teže po K 470, za pitane prasice pod 60 kg in mesnate prasice pod 40 kg ni določena nikakoli cena, a jo zato določa ukaz. dež. predsednika, ki tu sledi. (Glej pred lanski „Kmetovalec“ stran 103, 118.)

Najvišje cene za prasice, ki jih min. nar. z dne 6. 7. 1916 ne omenja. (Ukaz dež. preds.) — Za 1 kg žive teže veljajo naslednje najvišje cene: A. za odstavljenе pujske do 3 mescev starosti: 1) domačega plemena po 8–9 K, križanih pasem po 9–10 K, žlahtnih pasem po 10–12 K; B. za prasice za zakol in sicer: pitane prasice pod 60 kg žive teže in nepitane pod 40 kg žive teže 1.) domačega plemena po K 5.—, križanih pasem po K 550, žlahtnih pasem po K 6.—. Za prasice za plemo, ki so navedeni pod B se sme pribiti še 25%, ako se jih proda za plemo. Za plemenske mrjase in za breje svinje gorenje cene ne veljajo. (Glej lanski „Kmetovalec“ stran 47.)

Svinjska mast in sveže meso po K 780 za kg žiste teže. (Min. nar. z dne 6. 7. 1916. — (Glej pred lanski „Kmetovalec“ stran 103, 118.) — Za svinjsko mast pa določa novejši ukaz dež. predsednika z dne 1. 4. 1917 št. 10.384 odločidno in sicer za 1 kg surove masti po K 7.—, scvrte svinjske masti po K 8.—. (Glej lanski „Kmetovalec“ stran 55.)

Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati 20 vinarjev v lenarju ali znakmah, sicer se naznanila ne objavijo. Vsak ud c. kr. kmetijske družbe more na leto brezplačno prijavit eno štirivrstno objavo, tičečo se gospodarskega prometa. Upravništvo ne prevzema posredovanja.

Suhe gobe (jurčke) kupuje po najvišjih cenah tvrdka M. Geršak & Co., Ljubljana Kongresni trg 10. 119

Tudi letos kupuje R. Luckmann, prej J. Leuz nasl. v L. ubljani na Martinovi (Ahačevji) cesti 10 po najvišjih cenah masovratna zelena, suho cvetje (suhe rože), lipovo cvetje, korenine, lubje in semena. Kdor si hoče s pridnim nabiranjem zagotoviti dober zaslužek, naj zahteva pojasnila pri imenovanj tvrdki. Cene, ki jih plačujem nabiralcem, so letos izredno visoke. 115

Bencin-motorje z novodobnim parnim hialom s 3 ali 5 konjsk. moči, stalne ali prevozne, zelo priprsti in zanesljivi, najpripravnější za kmetijstvo in obrtnike, pošlje v približno 2 mesecih, ter posreduje vse druge potrebščine in kmetijske stroje, kakor mlatinice, parilne kotlje za živinsko krmo ali pa za žganjkuho, gnojnične sesalke itd. ter izdeluje domače mline z jeklenimi ali umetnimi kamni na roko ali drugo silo, vse po mogoče zmerni ceni Josip Božič, p. Grahenstein, Koroško. 185

Večjo množino deteljine in več saskih koz kupi Dr. M. Trinajstič, Volosko. 126

Inkarnat ali rdeče detelje priporoča trgovina s semeni Sever & Komp., Ljubljana. 127

Rovaški meh skoro nov, s stojalom, dvojno delajoč, okrogel 70 cm, je na prodaj. Miko Ahačič, posestnik, Tržič. 150

Samospevi s spremljanjem klavirja, vglasbil Anton Foerster. Pesnitve Mirana Brankova. Križince. (Trojnica). Op. 149. — Morska zvezda. Za samospjev in tropsev s spremljanjem klavirja ali harmonija. Op. 148. Ljubljana 1918. Tisk in založba J. Blasnika naslednikov. Cena 4 K. — Mojster Foerster je bogato izpolnil vrzel naše samospevne glasbenosti s izrazitimi in slikovitimi skladbami, ki zaslužijo vso pozornost in nedvomno postanejo ljubljene našim društvom, samospevnikom in ljubiteljem ter zlata zakladnica za pevsko višjo naobrazbo našemu glasbenemu naraščanju. Posebno zanimivost daje zbirki venček treh samospjevov (Križnic—trojnica), glasbena skupina samospjevov, — pač prva v naši glasbeni književnosti. — Naroča na naslov: Tiskarna J. Blasnika naslednikov. Ljubljana. 151

Rupim vsako množino medu in šebelnega voska. Franc Vokač, Ljubljana, Šelenburgova ul. 5. 152

Psa srednje velikega ali manjšega, dobrega čuvaja, ter kravo in krmo, dobre moznice kupim ali zamenjam za lepe mlade prasee. Natančni popis na Marijo Grobelnik, Celje—Gaberje 21. 143

Agraria
brzoparilnik.

Agraria štedilni
parilnik.

Rmet, bodi pameten, kupi sedaj!

Vse bo dražje!
Parilnike za živalsko krmo

je še ceno dobiti.

Ti stroji so več vredni, kakor gotov denar, ker postane žival vsled uporabe teh strojev močna in zdrava in si kmetovalec prihrani izdatkov ter izgub. — Prodano

1.) Agraria brzoparilnik

čisto z litega železa z lastnim štedilnikom za vse vrste kuriva (les, strelja, tudi odpadki), za 75 litrov vsebine, stane 420 K.

2.) Agraria štedilni parilnik

z isto izpeljavo, kakor prvi, ampak brez lastne kurilne naprave, na vsakem štedilniku uporaben, pripraven za manjša gospodarstva i. s. za 30 litrov vsebine 70 K, za 40 litrov vsebine 90 K.

Važno načelo: Živalsko krmo se ne sme v vodi kuhati, ker se tako poizpube najboljše redilne snovi. Kdor hoče imeti zdravo, močno živino, mora krmo v naših Agraria parilnikih pariti. (60)

E. Planer,
Dunaj, IV,
Rechte
Wienzelle 1.
Vse
kmetijske
stroje.

Naročilni list.

(Izrezati, natančno izpolniti in v pismu doposlati, ker pošiljam le, dokler bo kaj zaloga.)

Naročam na podlagi objave v „Kmetovalcu“:

komad Agraria-brzoparilnik cena 420 K
„ „ štedilni brzopar. za 30 litrov vsebine „ 70 „
„ „ „ „ „ 40 „ „ 90 „
po povzetju brez poštnine in zavoja.

Naslov: Bivališče:

Največja slovenska hranilnica:
MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

:: Ljubljana, Prešernova ulica št. 3. ::
je imela koncem l. 1917 vlog . K 66,800.000.—,
hipotečnih in občinskih posojil „ 27,000.000.—,
rezervnega zaklada „ 2,000.000.—.
Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje
po 4 0/0 (1)

večje in nestalne vloge pa po dogovoru.
Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo c. kr. deželne vlade.
Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.
Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5 0/0, izven Kranjske pa
proti 5 1/2 0/0, obrestim in proti najmanj 1 0/0, oziroma 1/2 0/0, odplačevanju na dolg.
V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno **Kreditno društvo.**

J. Komatič,
prodajalec strojev
Ljubljana,
Gradišče štev. 11
priporoča dobro znano
tovarno

WELSIA
ki izdeluje izvrstne
brzoparilnike

vseh velikosti in po-
rabne obnem za ku-
hanje žganje.
Priporočam tudi
!! decimalne tehtnice !!
od 50 do 300 g
in (50)
žitočistilnike
(pakelne)
na 6, 8, 9 in 12 mrež.
Cene po dogovoru.

**Oddaja hiše
v najem.**

V nedeljo, dne 18. avg.
1918, ob štirih popoldne
se boče dala v najem

stara šola
na licu mesta
v Mošnjah št. 3.

Hiša je tik farne cerkve,
obstoji iz treh stano-
valnih sob, kuhinje,
shrambe, kleti in pro-
dajalne, kjer se na nad
15 let izvršuje strogo
i doča trgovina z mesa-
nim blagom. Zraven je
tudi vrt za zelenjavo.
Interesenti se vabijo.
Natančni pogoji se po-
izvedo pri županstvu v
Mošnjah, okr. Radov-
ljica. (56)

Žveplo
za (48)
žveplanje
sodov

1 zavoj (20 kosov)
stane K 7, razpo-
šilja na vse strani

A. F. Krepek,
- Maribor, -
Bismarkstrasse 19.

Ljudska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, v lastnem domu, Miklošičeva cesta št. 6, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge vsak delavnik dopoldne od 8. do 1. ure in jih obrestuje po (5)

Vloge v »Ljudski posojilnici« so popolnoma varno naložene, ker posojilnica daje denar na varna posestva na deželi in v mestih.

4 1/4 0/0

Rezervni zakladi znašajo nad en milijon kron. Stanje hranilnih vlog je bilo koncem leta 1917 nad 34 milijonov kron.

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje zavod sam za svoje vložnike, tako da dobe le-ti od vsakih 100 kron čistih 4 krome 25 vinarjev na leto.

»Ljudska posojilnica« sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih vplačilo na razpolago pošne položnice. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter daje svojim zadržnikom posojila proti vknjižbi z amortizacijo ali brez nje na osebni kredit proti poroštvo ali zastavi vrednostnih papirjev. — Menjice se eskomptujejo najboljše.

Pošne hranilnice račun štev. 523.406.
Telefon štev. 185.

Ustanovljena 1882.

Kmetska posojilnica

Ljubljanske okolice registr. zadruga z neomej. zavezo
v LJUBLJANI

v lastnem zadržnem domu na Dunajski cesti štev. 18.

Obrestuje hranilne vloge po **4 1/4 0/0** (2)

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v osnovi s českovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge in do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog 23,000.000 kron

Stanje rezervnih zakladov: 1,000.000 kron.

Nadaljevanje „Družbenih vesti“.

* C. kr. kmetijska družba kranjska ima za svoje ude v zalogi sledeče kmetijske potrebščine:

Antiavit v varstvo setev pšenice, turščice, graha grašice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi, golobi, fazani itd. si je družba zopet nabavila. Osminka kile v dvanajstih litrih vode raztopljenega antiavita zadostuje za impregniranje 130 kg setve ter se razpošilja kot vzorec brez vrednosti. Glede uporabe antiavita opozarjamo na spis »Odvračanje škode po vranah« v »Kmetovalcu« št. 6. z dne 31. marca 1915. Naroča naj se pravočasno pred časom setve, t. j. približno 15. februarja ali 15. septembra. Antiavit se dobi v zaklopnih po 1 kg za 18 K, $\frac{1}{2}$ kg za K 9'50, $\frac{1}{4}$ kg za K 5'50, $\frac{1}{8}$ kg za K 3'—, 50 g za K 1'60.

Brusni kamni, navadni po K 1'— komad.

Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. stane kg 7 K.

»Ergofor«, fiziološki železo-apneni preparat se imenuje redilni prašek za živino, ki ga priporočajo celo iz živinozdravniške stroke posebno za konje, a tudi za drugo živino. To sredstvo učinkuje baje posebno dobro ob današnjih slabih prehranjevalnih razmerah pri živini, ki ji primanjkuje močnih krmil in posebno pri konjih ovsu. Tega praška se poklada na dan in glavo:

pri konjih po 2—4 ne polne žlice
pri govedih „ 2—6 „ „ „
pri kozah, ovcah in prasičih „ 1—2 „ „ „

V začetku je treba seveda polagoma navajati žival na ta prašek in šele čez nekoliko dni ji je pokladati določeno množino. Pri vsakem zavoju je zraven tudi primerno navodilo, kako se ta prašek poklada. En zavoj tehta 1 kg in stane 20 K. Kmetijska družba sama nima še izkušenj s tem praškom, vsled tega ne more jamčiti za uspeh. Želela bi pa, da se preskuša to sredstvo tudi v naši deželi in da podajo svoje mnenje o njem posebno konjerejci, še preje pa morda kočijaži in vozniki, ako je pri konjih ta pripomoček kaj dobro učinkoval, kakor piše živinozdravski list na Dunaju. Ako se oglasi dovolj naročnikov, bo družba priskrbela tudi to sredstvo svojim članom.

Galun po K 240— sto kg. Polovico modre galice si vinogradniki lahko prihranijo, če k galici za napravo škropivne zmesi vzamejo galun ali žveplenokislo glino. Kolikor dodajo teh snovi, toliko manj drage galice jim je treba, dokazano pa je, da se lahko brez škode za učinkovitost škropiva porabi do polovice galuna ali gline k ostali polovici modre galice. Apna pa je toliko vzeti, kakor navadno. Škropiva, ki je tako prirejeno, tudi dež ne odpere tako hitro iz listja, vsled česar družba vsem vinogradnikom nakup galuna in gline poleg galice vselej prav toplo priporoči.

Žveplenokislo glino namesto galuna, kot primes galičnemu škropivu, ima kmetijska družba v zalogi, ter jo oddaja po 1 K kilogram.

Natrijev bisulfit se rabi kot nadomestno sredstvo za žveplo v kletarstvu, v prvi vrsti za žveplanje sodov in vina. V to svrhu ga zadostuje le mala množina, in cena mu je K 1'40 kg. Kako se rabi natrijev bisulfit v kletarstvu, dobimo opisano v 1. številki letošnjega »Kmetovalca« na strani 3.

Salojidin (natrijev tiosulfat) proti grozdnim plesnobi namesto žveplove moke, je vendarle dospel in stane K 1'60 kg. Glede rabe salojidina, ali kemično pravilno

natrijevega tiosulfata, opozarjamo na »Gospodarsko navodilo« št. 52.

Melior, preskušeno sredstvo proti peronospori na trtah in proti drugim glivičnim in živalskim škodljivcem na vseh rastlinah, stane kg za ude 3 K 40 vinarjev. (Glej spis »Melior« v »Kmetovalcu« št. 11. z dne 15. junija 1915.)

Kolomaža v sodih po 250 do 260 kg K 2'40 kg. Kolomaža je najboljše kakovosti in brez otečilnih primesi. Sedaj manjših posod ni dobiti, zato naj podružnice skupno cel sod za ves svoj okoliš naročijo.

Tobačni prah po 40 h kg, ovojnino je plačati posebej.

Trakove za vezanje snopov (enostaven motvoz) v klopčičih po 2000 gr po K 12'— kg.

Fenoltaleinov reagenčni popir, ki se rabi pri napravi trsnega škropiva, pola ali zaklopnica po 1 K.

Bernadotov vinomer (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 15 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati.

Mlečne cevi iz kosti, št. 3561 po K 1'40.

Požiralnikove cevi z dvojno tkano cevko za koze po K 29'—, z žično cevko za goved št. 3466 po 15 K.

Trokarji so po 8 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedu hitro odstrani.

Rastlinski motvoz iz sitja (bičja) je najboljše naravno nadomestilo za rafijo in ima mnogo prednosti napram papirnatim nadomestilom, ker tudi v dežju ne popušča. Kg stane 24 kron. Priporočati je podružnicam v vinorodnih krajih skupno naročitev celega ovoja za 25 kg, ker družba manjših množin posameznikom ne odda.

C. kr. KMETIJSKA DRUŽBA

je dala naslednja 10

„GOSPODARSKA NAVODILA“

posebej-ponatisniti iz »Kmetovalca« in jih oddaja komad po 20 vin.

Denar ali znamke je treba ob naročitvi naprej poslati.

1. Zakaj vino črni, kaj je temu vzrok in kako se odpomore.
2. Kršljivost ali okrnjenost trt.
3. Dolžnost vzdrževanja ograj v obrambo kulturnih zemljišč pred škodo po živini, ki se pase.
4. Kaj je presnavljanje v živalskem telesu?
5. Kako so bradavice (gobe) in kako jih odpravimo?
6. Kožni izpuščaji pri prasičih.
7. Zdravljenje kužnih bolezni s cepljenjem.
8. Sredstva proti trtni plesnobi.
9. Kateri način zelenega cepljenja trt je najbolj priporočljiv?
10. Nove zakonske določbe o sporih pri kupčiji z živino.
11. Konserviranje sadja brez sladkorja.
12. Kako živi žitni molj in kako se pokončuje.
13. Snetjavost pri žitu.
14. Kako se jajca ohranijo.
15. Natrijev bisulfit kot nadomestno sredstvo za žveplo.
16. Kako se obnavljajo in popravljajo meje?
17. Kdo se naj še zgleda za državni preživljenski (vzdrževalni) prispevek?
18. Presojanje krmil po škrobnih vrednotah.
19. Garje pri konjih.
20. Apneni dušik, najboljšo sedanje dušičnato gnojilo.
21. Čiščenje in precejanje vina.
22. Bradavice pri domačih živalih.
23. Kisli črvicek.
24. Zeleno ali suho cepljenje trt.
25. Vnetje vimena ali volčje na vimenu.
26. Kaj je popek in kako se pravilno ravna s popkom novorojenih živali.
27. Zavrelka.
28. Trtna plesnoba.
29. Nova naredba kranjske c. kr. deželne vlade glede zvrševanja rezarstva.
30. Kislost (kislota) in razkisanje vina.
31. Vinske napake, kako se jih je ogibati in kako se popravijo, kadar so nastale.
32. Mazanje trt z zeleno galico.
33. Močno krmilo »ribja moka« kot pospeševalno sredstvo za rast

Čebelnjak za 30 do 50 panjev, kupi Ferdo Lavrinc, Radovljica, Gorenjsko. 131

Stara mlatilnica, skoporeznica in gepelj želi kupiti Jan. Mikš, župnik, Trstenik pri Kranju. 132

Kmečki voz za vprego enega konja kupi Marija Štrukelj, gostilničarka, Vižmarje 62. pri Ljubljani. 133

Decimalno tehtnico proda ali zamenja za živila Aug. Leopold, Spod. Slika, Kolodvorska ulica št. 149. 134

Tri prav lepe pujske po 6 tednov stare zamenja za živila Jože Svetina, posestnik v Kamnigoric, Gor. 135

Kupim hišico z vrtom in njivo na Hrvaškem ali Koroškem. Ponudbe z navedbo cene sprejme Roza Repinc, Polje 9., Boh. Bistrica. 141

Gnojnično sesalko še dobro ohranjeno za približno 2 1/2 do 3 m visoko dvigati gnojnico iz jam v sod. Ponudbe na Anton Jeras, pos., Ribnica, Dol. 142

Večjo množino praznih zabojev razne velikosti, le enkrat rabljenih, proda Viktor Gärtner, slaščičar Ljubljana, Kolesijska ulica 4. 143

Stare konjske in govedne naprege kupuje, popravlja in prodaja Fran Supančič, trg Lamberg, pošta Podplat na Štajerskem. — Nova sedlarska dela izvršuje po naročilu. 144

Kobilo, štiri leta staro, rujave barve, 17 pesti visoko, za težko vožnjo, se proda. Naslov se pove v upravnistvu „Kmetovalca“. 145

Posestvo naprodaj. Franc Zupanc, mlinar v Mošnjah št. 32, p. Radovljica, proda posestvo v Martinjem Vrhu pri Železnikih, ki obstoji iz sadnega vrta, travnika in gozda v izmeri okoli 4 1/2 oralov. 146

(53) 500 KRON.

Vam plačam, če Vam moj „Ria Balsam“ tekom treh dni ne odstrani brez bolečin Vaših kurjih očes, bradavic in roženic.

Cena ene posodice z jamstvenim pismom K 3.—, tri zaklopnice K 6.—, šest zaklopnice K 11.—, Stotine zahvalnih dopisov. Kemény Kaschau (Kassa), Poštni predal 12 (Ogrsko) 903.

Vabilo

na

redni občni zbor

Mlekarske zadruge v Prestranku,

reg. zadr. z omej. por.

ki se bode vršil

v nedeljo dne 25. avgusta 1918

točno ob 4. uri popoldne

v združenih prostorih
na Prestranku.

Dnevni red: (59)

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Potrjenje rač. zaključkov za leto 1916 in 1917.
3. Čitanje reviz. poročila in ukrepi vsled istega.
4. Sklepanje o povračilu posojil potom združnikov.
5. Nadomestna volitev načelstva.
6. Nadomestna volitev nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Z ozlogrom na posebno važnost tega občnega zbora se združniki pozivljajo, da se občnega zbora zanesljivo polnoštevilno udeležijo.

PRESTRANEK, dne 15. avgusta 1918.

Načelstvo.

(6) C. kr.

KMETIJSKA DRUŽBA KRANJSKA

je izdala in prodaja naslednje knjige:

Zvezek	Cena K
2. Fr. Stupar: Apno v kmetijstvu	—30
3. Fr. Stupar: Navodilo, kako je sestavljati poročila o letini	—20
5. M. Kostanjevec: O užitnini od vina in mesa	1:50
8. Boh. Skalický: Siljenje ali káljenje ameriških ključev	—30
10. B. Skalický: Kmetijske razmere na Češkem	—70
11. Gustav Pirc: Poglavje o govedoreji na Kranjskem	—30
12. Pridelovanje in razpečevanje namiznega grozdja ter zgoja trt na špallrju. (B. Skalický)	—50
13. O sestavljanju in setvi travnih mešaníc. (Weinzierl-Turk)	1:—
14. A. Sivie: Poljudno navodilo za merjenje lesa	1:50
15. Steuert-Jámmnik: Soseda Razumnika konjereja	1:—

48 raznih gospodarskih navodil po 20 vin. komad.

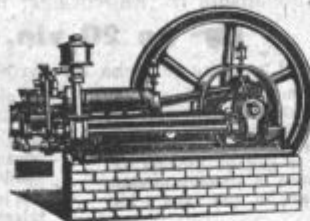
Verige za živino, kotle-brzoparilnike, štedilnike za vzdati, (55)

okovje za okna in vrata, orodje za zidarje, kovače, ključarje in mizarje, žico, pocinkano mrežo za ograjo, samokolnice, železne ročne blagajne, kuhinjske tehtnice in drugo železino dobavi trdka

A. Sušnik, Ljubljana, Zaloška cesta.

Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor. (3)

Velika zaloga vsakovrstnih poljedeljskih strojev iz najslovitejših avstrijskih tovarn.

Zastopstvo za parne kotle znanih tvornic „WELSLIA“.

- Posestvo -

z gozdom, s par njivami ter travniki,

z hišo

ter malim gospodarskim poslopjem na solnčnem, suhem kraju Kranjske, se želi vzeti v najem ali kupiti. — Ponudbe na

J. Folie,

c. kr. namestništvo v Trstu. (57)

Kmetovalci! Denarni zavodil! Gozdarske in gospodarske zadruge!

Berite! Lesotrčel! **Berite!**

A. Šivic (9)

„Poljudno navodilo za merjenje lesa“.

V omenjeni knjižici je poljudno popisano kako se izračuna telesnina debel posekanega in rastočega drevja ter celih gozdov, kakor tudi obtesanega in razžaganega lesa. Pridružene so vse za tako računanje potrebne tabele. V knjižici se nahaja tudi popis in potrebne tabele za pravilno določanje oblik in razmerij lesu, ki se ima obtesati ali razžagati. Kmetovalec se pouči kako na podlagi tabel izračuna prirastek v gozdu. Dalje so pridružene tabele za določanje prostornine v ogljarskih kopah in kub. mera drv za kurjavo v prostorninskih metrih kakor tudi popis in potrebne tabele za primerjavo nove dolžinske, ploskovne in kubične mere s staro mero. Cena knjiži proti predplačilu za ude c. kr. kmet. družbe K 1:50.

Kislo vodo

in (35)

vino

razpošilja

A. OSET,
p. Guštanj
(Koroško).

Upravnistvo „Kmetovalca“ sprejema

primerne inserate

po cenah,

ki so razvidne na poglavju.

Objavljenje bo imelo vedno zadovoljiv uspeh, kajti »Kmetovalec«, izbaja (dvakrat mesečno) v 17-tisoč izvodih ter je razširjen po vseh slovenskih deželah.

Vinometre »Bernadot« — Asbestov bombaž in prašek — Eponit — Francosko želatino — Lipovo oglje Marmornat prašek — Modro galico — Natrijev bisulfit — Ribji mehur — Špansko zemljo — Tanin Žveplo v prahu — Limonovo kislino — Vinsko kislino — Sodo bicarbono — Strupa proste barve itd. ima v zalogi po najnižji ceni

Drogerija ANTON RANC

Ljubljana, Židovska ulica 1. ☎